

Handige documenten over handelen bij verzilting

Effecten van verzilting vloeien voort uit een interactie tussen water, bodem en gewas. Verziltingseffecten kunnen dus van locatie tot locatie verschillen. Daarom is het van belang om te beginnen met het begrijpen van lokaal voorkomende problemen (meten, waarnemen en interpreteren), om vervolgens tot actie te kunnen overgaan: handelen op de korte en langere termijn. Over verzilting én over de handelingsperspectieven is [een set handige documenten](#) opgesteld.

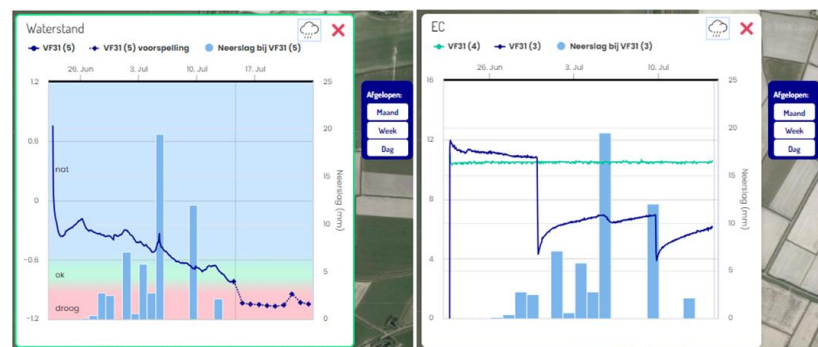

Studiegroepen weer van start

Handelingsperspectieven (zie bericht hierboven) stonden de afgelopen weken ook centraal tijdens een viertal studiegroepbijeenkomsten, twee in Friesland, twee in Groningen.

De nieuwe deelnemers in de Lytse Bouhoeke kwamen voor het eerst in studiegroepverband bijeen. In een ruimte van akkerbouwbedrijf Hogenhout in Kimswerd werd gezamenlijk een aantal metingen bekeken van Aquapinnen die in het veld staan. Daarbij

was duidelijk te zien dat zoute kwel in de ondergrond aanwezig is. EC-waardes van 8 en 12 bij de drains waren geen uitzondering. Ook de effecten van neerslag - zowel op de EC-waardes bij de drains als op de grondwaterstand - kwamen aan de orde (zie de illustratie hieronder, links waterstand, rechts EC-waardes van dezelfde pin).

Studiegroep Groningen overig

De bijeenkomst van de studiegroep 'Groningen overig' vond plaats bij familie Clevering in Den Anstel. Mindert de Vries van hogeschool Van Hall Larenstein trapte af met een presentatie over het handelingsperspectief rondom verzilting. Hij lichtte toe wat je als ondernemer op de korte en langere termijn kunt doen om met verzilting om te gaan, bijvoorbeeld door te kiezen voor een ander gewas of ras. Met name robuuste rassen kunnen vaak beter tegen verzilting. Om te herkennen of een gewas last heeft van verzilting is moeilijk, aldus Mindert, want de stressreactie lijkt heel erg op de stressreactie bij droogte. Jouke Velstra van Acacia Water ging vervolgens onder andere in op het gebruik van de AquaMobile en waarom het meten met deze *handheld* meerwaarde heeft. Jouke stelde voor dat de deelnemers één keer in de twee weken op verschillende plekken met de AquaMobile gaan meten. De uitkomsten van die metingen zullen tijdens de volgende studiegroepbijeenkomst worden behandeld.

Studiegroep Negenboerenpolder

De deelnemers van de studiegroep Negenboerenpolder waren welkom bij familie Hegge-Bos in Kloosterburen. Arjen Vos, directeur en oprichter van The Salt Doctors, gaf verschillende voorbeelden van hoe men in het buitenland met verzilting omgaat. Op veel plekken in het buitenland is de verziltingsproblematiek vele malen erger dan in Nederland. Arjen vertelde hoe daar vanuit de gewasveredeling op wordt geanticipeerd. Ook liet hij zien hoe je grondmonsters neemt en beoordeelt op verzilting.

Na een korte pauze schetste Anne van der Heijden van Acacia Water aan de hand van verschillende scenario's hoe je met weinig zoet water de hele polder van zoet water kunt voorzien. Om de scenario's verder uit te kunnen werken is het nodig dat de deelnemende ondernemers (meer) gaan meten met de AquaMobile, ook in de winterperiode.

Studiegroep Friesland overig

De studiegroep 'Friesland overig' kwam bijeen bij de familie Hoekstra (Feinsum Agro) in Finkum. Marte Siebinga van Acacia Water nam de actuele metingen van een aantal Aquapinnen in het gebied door. Ook besprak ze de toegevoegde waarde van de

AquaMobile en ging ze in op de doorontwikkeling van de Fixeau-app. Daarna schetsten Martien de Haas en Marieke Jelsma van Van Hall Larenstein hoe vele factoren invloed hebben op de effecten van verzilting, zoals de daadwerkelijke zoutconcentratie, het bodemtype, de buffercapaciteit van de bodem, de manier waarop de zouten in de plant terecht komen, de zouttolerantie van het gewas, in welke groeifase de zoutstress optreedt en hoe lang. Voor de aanpak van verziltingseffecten is een compacte tabel opgesteld, zie hieronder.

Tabel 1. Overzicht van de effecten in de tijd van de verschillende strategieën om bodemverzilting aan te pakken.

	Activiteit	Termijn van effectiviteit	
		Korte termijn	Lange termijn
Grondbewerking	Mulching	Green	Green
	Verhoogde bedden	Green	Green
	Drainage	Green	Green
	Grond nivelleren	Green	Green
	Phytoremediatie	Green	Green
	Minimale grondbewerking	Green	Green
Irrigatie	Planning	Green	Green
	Doorspoelen	Green	Green
Grond toevoegingen	Gips	Green	Green
	Polysulphate	Green	Green
	Kalk additieven	Green	Green
	Humuszuren	Green	Green
	Compost	Green	Green
	Mest Microorganismen	Green	Green

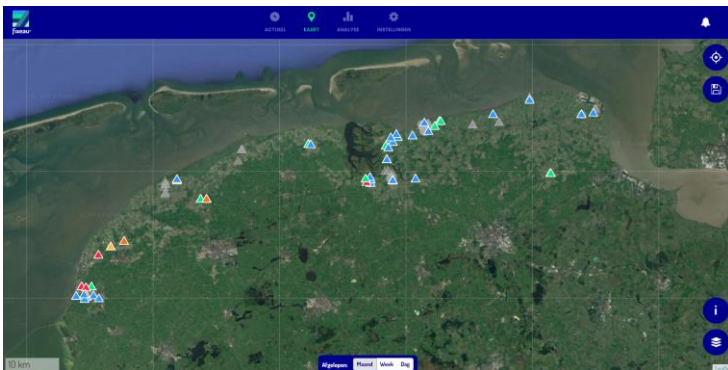
Update BMW Veenweidegebied Meer droge stof en hoger grondwaterpeil door bevloeiing

Melkveehouder Piet Jan Thibaudier uit het Friese Lemmer bevloeit sinds enkele jaren zijn 105 hectare grasland in de Brekkenpolder. Hij heeft niet alleen meer drogestofopbrengst, een hogere grondwaterstand zorgt er ook voor dat de veenoxidatie wordt afgeremd waardoor de bodemdaling vertraagt. Piet Jan demonstreerde zijn eigen irrigatiesysteem tijdens een bijeenkomst van 'Boeren Meten Water - Veenweide'. Nieuwe Oogst schonk er aandacht aan in een [artikel](#) en een [video](#).

Nieuwe Aquapinnen geplaatst

De afgelopen weken zijn in het kustgebied van Groningen en Friesland 65 nieuwe AquaPinnen geplaatst. De reden voor deze vervanging is dat de nieuwe pinnen zijn voorzien van een verbeterde drukmodule, waarmee de grondwaterstand nauwkeuriger is te meten. De komende week zullen nog eens 11 pinnen worden vervangen om het Boeten Meten Water-meetnetwerk verder te optimaliseren. Heb je vragen over de meetdata? Aarzel niet om contact op te nemen met de helpdesk via helpdesk@fixeau.com.

Verziltingsvraagstuk centraal op kennisevent Zoet op Zout

Vertegenwoordigers van de overheid, wetenschap, agrarische sector en het bedrijfsleven kwamen begin juni samen in schouwburg De Harmonie in Leeuwarden om kennis uit te wisselen over verziltingsvraagstukken.

Dat dit een actueel thema is, werd nog eens duidelijk tijdens het natte voorjaar en de daaropvolgende periode van droogte. Door droge periodes neemt het watertekort toe en wordt de verziltingsproblematiek groter. Jouke Velstra van Acacia Water: 'Onder boeren wordt verzilting nog niet erkend als een groot probleem. Tijdens de droge zomers in de jaren 2018/2019 trad verziltingsschade op en daardoor wordt het probleem zichtbaarder. Het wordt steeds urgenter dat er meer zoet water nodig is om verzilting te voorkomen.'

Er is tien jaar aan verziltingsonderzoeken en -studies verzameld en er zijn nieuwe technieken beschikbaar vanuit de wetenschap. Velstra: 'Het kabinet maakt water en bodem sturend bij ruimtelijke keuzes. De vervolgvraag is hoe we ervoor zorgen dat de oplossingen ook worden omgezet naar de praktijk.'

Dat vergt een enorme transitie. Eén ding is zeker: reken er maar op dat verzilting toeneemt.'

Anticiperen

Akkerbouwer Mark Slot van Texel weet als geen ander hoe te moeten anticiperen op droogte. Op Texel zijn ze volledig afhankelijk van regenwater. Slot doet mee aan de pilot Zoete Toekomst. Hij ziet dat het steeds droger wordt, maar hij blijft optimistisch: 'Er zijn mogelijkheden en ik wil over 40 jaar nog steeds kunnen boeren. Daarom doe ik mee aan deze pilot. Ik hoop dat we met de ondergrondse zoetwateropslag op den duur de hele landbouw op Texel van zoet water kunnen voorzien.'

POP3-adviescommissie bezoekt Boeren Meten Water

Leden van de adviescommissie Innovatie, Advies en Kennisdeling van POP3 brachten medio juni een bezoek aan een tweetal projecten die subsidie ontvangen vanuit het Europese Plattelandsontwikkelingsprogramma POP3. Jouke Velstra van Acacia Water leidde de commissieleden rond op een Boeren Meten Water-locatie in Wijndalduim.

Boeren Meten Water is een initiatief van Acacia Institute. Financiering is afkomstig van: Acacia Water, LTO Noord, Waddenfonds, agrariërs, Waterschap Noorderzijlvest, Wetterskip Fryslân, de provincies Groningen, Friesland, Noord-Holland en Drenthe en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: 'Europa investeert in zijn platteland'.

Terschelling: ‘Nieuwe ideeën opdoen en meer inzicht krijgen’

Ook op Terschelling wordt de verzilting nauwlettend in de gaten gehouden, als onderdeel van het project Toekomstperspectief Polder Terschelling.

Laurens Bakker is samen met zijn broer mede-eigenaar van de biologische schapenboerderij van zijn ouders: De Zeekraal. Over het project Toekomstperspectief Polder Terschelling is Laurens helder: ‘We hebben voor ons bedrijf al een duidelijke stip op de horizon gezet. Maar vanuit dit project kunnen we zeker nieuwe ideeën opdoen en meer inzicht krijgen in de waterhuishouding op het eiland.’

Veelzijdig

De Zeekraal is een veelzijdige onderneming. Naast de 400 schapen die het bedrijf telt en de productie van kaas, ijs en crèmes, heeft De Zeekraal een zorgtak met dagbestedingsactiviteiten en een acht safaritenten tellende mini-camping. De uitdrukking ‘niet op één paard wedden’ is dus zeker van toepassing op de familie Bakker, beaamt Laurens: ‘Om onafhankelijk te zijn is het belangrijk om je eigen zekerheden op te bouwen. Eigenlijk zijn we altijd bezig om te kijken of we nog andere zaken in de bedrijfsvoering kunnen opnemen, ideeën zijn er genoeg.’

De Zilte Smaak

De agenda van Laurens is meer dan vol. Naast zijn werkzaamheden op het familiebedrijf is hij sinds kort bestuurslid voor LTO Noord op Terschelling en maakt hij deel uit van een adviescommissie van het Iepen Mienskipsfûns, waar subsidies kunnen worden aangevraagd. Voorts is Laurens ook betrokken bij

stichting De Zilte Smaak, als veldmanager. De stichting komt voort uit een initiatief van de eilanders. Laurens: ‘Het is een aantal jaren geleden begonnen als project, gefinancierd door Unesco, met als doel om op een laagdrempelige manier te onderzoeken welke planten zouttolerant zijn. Dan gaat het bijvoorbeeld om oesterblad, eikenkruid en zeekraal. Die zijn in bakken geplant en met zout water bedruppeld en besproeid, waarna het groeiproces werd gevolgd.’

Verdienmodel

Voor de ‘zilte’ productie werd een goede bestemming gevonden: lokale restaurants, die het gewas zélf komen afhalen. Inmiddels zijn nieuwe financiële middelen aangeboord en is het project omgezet in een stichting. Laurens: ‘Of er een verdienmodel in zit? We zien dat er een klein veldje een behoorlijke productie oesterblad heeft opgeleverd, dus dat biedt kansen. De focus ligt nu nog alleen op de lokale afzetmarkt, maar we denken na over andere mogelijkheden.’

Boeren Meten Water

Vanuit het project Boeren Meten Water zijn eind vorig jaar twee Aquapinnen geplaatst op het graslandperceel van De Zeekraal. Met die pinnen kan onder meer het verziltingspercentage en de grondwaterstand worden gemeten. ‘Qua verzilting valt het bij ons wel mee,’ is de indruk van Laurens. ‘Op het oostelijke deel van het eiland, waar wij zitten, is de zoetwaterdruk groter dan op het westelijke deel. Wat niet wegneemt dat Boeren Meten Water een mooi initiatief is. De metingen dragen eraan bij dat we een goed beeld krijgen van de waterloop onder het eiland.’

Colofon

Boeren Meten Water is een initiatief waarbij agrariërs en waterschappen de handen ineen slaan door samen metingen uit te voeren. Het doel van Boeren Meten Water is een betere waterkwaliteit, voldoende water en een duurzame productiegroei.

Heb je een vraag?

Heb je een vraag over Boeren Meten Water? Stuur dan een e-mail naar info@boerenmetenwater.nl. Of kijk op www.boerenmetenwater.nl.